

РЕДЬКВА О.З.

к.е.н.,

викладач економічних дисциплін

Технічний коледж Тернопільського національного технічного університету ім. І. Пулюя

Тісна, 11/9, м. Тернопіль, Україна, 46009

E-mail: oksanaredkva@ukr.net

HTTPS://ORCID.ORG/0000-0002-8246-4305

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА МАШИНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗІ: ПРОБЛЕМИ НАРОЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Актуальність. В умовах неоднозначності ситуації, яка склалася впродовж останніх років в економіці, кожному підприємству необхідно значну увагу зосереджувати на розробленні заходів з мінімізації впливу несприятливих факторів зовнішнього і внутрішнього середовища, що можна досягнути за рахунок системного моніторингу змін ситуації, а також здійснення ефективного управління господарською діяльністю. Актуальним є нарощення економічного потенціалу машинобудівної галузі, яке забезпечить вмiле управління, створить умови для вчасного реагування на загрози і небезпеки, зміцнить систему економічної безпеки підприємств відповідно до змінних умов середовища.

Мета та завдання. Метою статі є дослідження та виявлення проблем нарощення економічного потенціалу, їх вплив на економічну безпеку машинобудівного підприємства як зокрема, так і на галузь в цілому. У зв'язку з цим постає завдання проведення комплексного аналізу основних показників нарощення економічного потенціалу на підприємствах машинобудівної галузі, який дасть можливість виокремити основні проблеми та загрози розвитку галузі, виявити сильні сторони та можливості задля розуміння основних проблем нарощення потенціалу машинобудівного комплексу для забезпечення економічної безпеки.

Результати. Проаналізовано частку промислових інноваційно-активних підприємств за типами впроваджуваних інновацій. Досліджено розвиток економічного потенціалу машинобудівних підприємств. Виокремлено основні проблеми та загрози, для забезпечення економічної безпеки і розвитку галузі. Встановлено, що досліджувана галузь має ряд сильних сторін і можливостей, врахування яких за умов обмеження впливу слабких сторін і загроз дає підстави для конкретних стратегій розвитку машинобудівних підприємств. В обставинах, що склалися в галузі практично відсутній потенціал розвитку. Провідні підприємства розробляють програми розвитку, які передбачають розширення виробничих потужностей, оновлення виробничого обладнання, розвиток наукової бази, підвищення споживчих властивостей випущеної продукції а також тієї що випускається. Слід визнати, що це – єдино можливі шляхи виходу з кризи і переходу до розвитку галузі. Однак реалізація цих програм ускладнена через відсутність належного фінансування, оскільки більшість підприємств здійснюють технологічні інновації переважно за рахунок власних коштів.

Висновки. Основні проблеми нарощення економічного потенціалу машинобудівних підприємств полягають в наступному: відносна неконкурентоздатність продукції порівняно з продукцією розвинутих країн; непопулярність продукції вітчизняного машинобудівного комплексу на світових ринках та відсутність світових брендів; недосконалість інвестиційної діяльності на більшості підприємств; незначний рівень впровадження розробок науково-технічного прогресу порівняно з потенційними можливостями у виробництво інноваційної продукції; значний рівень зносу основних фондів, значне відставання стану основних фондів від технологічного рівня розвинутих країн; використання в роботі застарілих технологічних розробок.

Ключові слова: машинобудування, промисловість, економічна безпека, машинобудівний комплекс, економічний потенціал.

REDKVA O.Z.

Ph.D. in Economics,

lecturer in Economics

Technical College of Ternopil Ivan Puliui National Technical University

11, Tisna Street app.9, Ternopil, Ukraine, 46009

E-mail: oksanaredkva@ukr.net

HTTPS://ORCID.ORG/0000-0002-8246-4305

ECONOMIC SECURITY OF MACHINE-BUILDING INDUSTRY: PROBLEMS OF ECONOMIC POTENTIAL ACCUMULATION

Topicality. *In the conditions of ambiguity of the situation that has developed over the past years in the economy, each enterprise needs to focus on developing measures to minimize the impact of adverse factors of the external and internal environment, which can be achieved through system monitoring of changes in the situation, as well as the effective management of economic activity. Actual increase of the economic potential of the machine-building industry, which will provide good management, will create conditions for timely response to threats and hazards, strengthen the system of economic security of enterprises in accordance with changing environmental conditions.*

Aim and tasks. *The goal of the paper is to investigate and identify the problems of building up economic potential, their impact on the economic safety of the machine-building enterprise, in particular, and on the industry as a whole. In this regard, the task of carrying out a comprehensive analysis of the main indicators of economic capacity building at the enterprises of the machine-building industry, which will be able to identify the main problems and threats to the industry, identify the strengths and opportunities to understand the main problems of building capacity of the machine-building complex to ensure economic security.*

Research results. *The share of industrial innovation and active enterprises according to the types of implemented innovations has been analyzed. The development of economic potential of machine-building enterprises has been researched. The main problems and threats have been outlined for ensuring economic security and development of the industry. It has been established that the investigated branch has a number of strengths and opportunities, which, taking into account the condition of limiting the impact of weaknesses and threats, gives grounds for specific strategies for the development of machine-building enterprises. In the circumstances in the industry there is practically no development potential. Leading companies are working out the development programs that include expansion of production facilities, updating of production equipment, development of scientific base, increasing of consumer properties of released products and also of the one being produced. It must be admitted that this is the only possible way out of the crisis and the transition to the development of the industry. However, the implementation of these programs is complicated by the lack of adequate funding, as most enterprises carry out technological innovations mainly at their own expense.*

Conclusions. *The main problems of increasing the economic potential of machine-building enterprises are as follows: relative non-competitiveness of products in comparison with products of developed countries; unpopularity of products of the domestic machine-building complex in world markets and the absence of world brands; imperfection of investment activity in most enterprises; insignificant level of implementation of development of scientific and technological progress in comparison with potential opportunities in the production of innovative products; significant level of depreciation of fixed assets, a significant lag of the state of fixed assets from the technological level of developed countries; use of outdated technological developments.*

Key words: *machine building, industry, industrial products, machine building complex, economic potential.*

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями.

На формування та розвиток економічного потенціалу та забезпечення фінансової стабільності підприємств машинобудівного комплексу впливає невизначеність розвитку вітчизняної економіки, яка залежить від зміни параметрів розвитку світових економічних процесів [1, С.426]. Чутливість національної економіки навіть до непомітних коливань кон'юнктури світових ринків є надто високою. Дія зовнішніх чинників швидко призводить в економіці країни до значних потрясінь промислового комплексу, пригнічуючи діяльність машинобудівних підприємств [2, С.190]. При цьому нерозвинутість державних напрямів впливу на розвиток економічних процесів через недосконалість інституційного середовища, а також зростання рівня тінізації в ринковому середовищі призводить до послаблення системи економічної безпеки підприємств машинобудівного комплексу, знижуючи ефективність розвитку їх економічного потенціалу. У зв'язку з цим виникає нагальна необхідність у своєчасному визначенні проблем нарощення економічного потенціалу підприємств, від ефективності та успішності розвитку якого залежить зміцнення системи їх економічної безпеки.

Аналіз останніх публікацій по проблемі. Питанням дослідження дефініції, ролі та особливостям формування економічного потенціалу для забезпечення економічної безпеки з обґрунтуванням складових та їх оцінкою було розглянуто у наукових працях вітчизняних та зарубіжних вчених, таких як: Алькин В.Г., Абакіна Л.І., Бандурки О.М., Белоусові І.А., Бендікова М.О., Борброва Є.М., Варналія З.С., Живко З.Б., Марченко О.М., Мігун І.П. та інших.

Так економіст В. Ф. Савченко дослідив теоретичні і практичні питання ролі економічного потенціалу в розвитку господарського комплексу, запропонував схему ефективного використання та ресурсозбереження економічного потенціалу на сучасному етапі з наданими і обґрунтованими

конкретними пропозиціями із зазначених проблем та ролі держави в їх вирішенні [3].

У своїх дослідженнях Л.В. Коваль проаналізував теоретичні підходи щодо визначення сутності категорії “економічний потенціал”, запропонував схематичну структуру економічного потенціалу підприємства. [4].

Такі автори як: О.І.Малак, Л.А. Квятковська, О.О. Безручко розглядали особливості формування економічного потенціалу підприємства з урахуванням циклічності економічних процесів. Визначили основні принципи та джерела формування економічного потенціалу господарюючого суб'єкта.[5].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Світова фінансова криза наклала свій руйнівний відбиток на розвиток національної економіки, загострюючи структурні деформації та пригнічуючи діяльність підприємницького сектора. Розвиток промислового комплексу України відбувається хаотично, без продуманої програми перспективного розвитку та без дотримання пріоритетів з боку держави, що спричиняє структурну перебудову промислового виробництва.

У наукових роботах вищезгаданих науковців було з'ясовано та виокремлено залежно від кінцевої продукції, машинобудівні підприємства спеціалізуються на важкому, транспортному, електротехнічному, сільськогосподарському, радіоелектронному машинобудуванні, а також на виробництві устаткування для легкої та харчової промисловості, верстатів і приладобудуванні. Підприємства вітчизняного машинобудівного комплексу територіально зосереджені в усіх областях. Виходячи з територіальної спеціалізації та комплексного розвитку, в Україні сформувалося сім машинобудівних районів.

Незважаючи на велику кількість досліджень та розробленість даної проблематики сьогодні необхідно звернути значну увагу на проблем нарощення економічного потенціалу підприємств машинобудівного комплексу України з метою комплексного забезпечення їх економічної безпеки. Оскільки, не в повній мірі проаналізовано сучасний стан машинобудівного комплексу. Мало уваги приділялось дослідженням проблеми нарощення економічного потенціалу підприємств. У зв'язку з тим у статті ставиться завдання проведення комплексного аналізу основних показників нарощення економічного потенціалу на підприємствах машинобудівної галузі в Україні, який дасть можливість виокремити основні проблеми та загрози розвитку галузі, виявити сильні сторони та можливості задля розуміння основних проблем нарощення потенціалу машинобудівного комплексу для забезпечення економічної безпеки даної галузі.

Формулювання цілей дослідження. В даному дослідженні пропонується проведення комплексного аналізу основних показників нарощення економічного потенціалу на підприємствах машинобудівної галузі в Україні. Який дасть можливість виокремити основні проблеми та загрози розвитку галузі. Планується виявити сильні сторони та можливості задля розуміння основних проблем нарощення потенціалу машинобудівного комплексу для забезпечення економічної безпеки.

Виконати системне дослідження загальної характеристики потенціалу підприємства та визначити пріоритетні напрями вибору розвитку економічного потенціалу підприємства. Такий підхід ґрунтується на теоретичному обґрунтуванні, включає елементи новизни і дозволить підприємству розробити програму розвитку, як єдино можливий шлях виходу з кризи і переходу до розвитку машинобудівної галузі.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. Формування потенціалу підприємства – це процес визначення і створення спектра підприємницьких можливостей, його структуризації та побудови певних організаційних форм для забезпечення стабільного розвитку та ефективного відтворення. Оскільки потенціал підприємства є складною економічною системою, то, бажаючи домогтися максимального ефекту його формування (синергетичного ефекту), необхідно оптимально формувати кожен його структурний складовий елемент. Це, безумовно, складна і теоретична і практична задача, однак без її рішення ми не досягнемо стабільності розвитку, оскільки може створитися загроза необхідності залишити ринок [15].

Значним недоліком функціонування машинобудівної галузі досі є використання затратних технологій, що перешкоджає зменшенню собівартості продукції та сприяє зростанню її ресурсомісткості [6, С.79]. Тому вже сьогодні вагомою актуальністю набуває необхідність впровадження інновацій, потрібних для технічного та технологічного переозброєння виробництва, що буде сприяти випуску нової модернізованої продукції та стане запорукою ефективного розвитку

економічного потенціалу машинобудівного комплексу. Більш детальну картину інноваційно-активних підприємств машинобудування надасть аналіз їх розвитку за типами впроваджуваних інновацій (табл. 1).

Таблиця 1

Частка промислових інноваційно-активних підприємств за типами впроваджуваних інновацій (%)*

Види діяльності	Підприємства, що впроваджували							
	інноваційну продукцію		інноваційні процеси		організаційні інновації		маркетингові інновації	
	2014-2016	2014-2016	2014-2016	2014-2016	2014-2016	2014-2016	2014-2016	2014-2016
Промисловість	10,8	11,4	10,7	11,5	4,2	3,8	4,1	3,7
Машинобудування	20,6	22,4	16,3	17,2	8,1	7,3	7,4	6,5
у тому числі: виробництво машин та устаткування	18,4	20,1	15,9	15,5	8,0	7,4	7,6	6,1
виробництво електричного, електронного та оптичного устаткування	22,7	22,6	17,1	17,7	7,5	5,6	6,7	5,9
виробництво транспортних засобів та устаткування	23,7	29,9	15,7	21,5	9,7	10,6	8,0	9,1

Джерело: розраховано та складено автором на основі [7].

Інноваційно-активними підприємствами машинобудування в період з 2014-2016 роки виступають підприємства з виробництва електричного, електронного та оптичного устаткування, а також підприємства з виробництва транспортних засобів та устаткування, де найбільше інновацій було запроваджено у виробництво продукції та в інноваційні процеси. Що стосується інших підприємств машинобудівного комплексу то вони практично не здійснювали діяльності в даному напрямку.

Для виходу з ситуації, що склалася необхідно:

- удосконалити галузеву структуру машинобудування, розширити асортимент його продукції за рахунок підвищення питомої ваги галузей, які виробляють товари народного споживання;
- модернізувати машинобудівні заводи, їх технічне переоснащення з використанням сучасних технологій, що дозволить значно підвищити якість обладнання і їх конкурентоспроможність;
- налагодити виробництво високоефективних машин і систем для всіх галузей і сфер народного господарства, приладів і апаратів, швидкісної електронно-обчислювальної техніки нових поколінь, виробництва систем зв'язку, засобів управління, автоматизації;
- необхідно орієнтувати машинобудування на вітчизняні підприємства, створювати замкнуті цикли виробництв всередині країни [8].

Вітчизняні машинобудівні підприємства програють конкуренцію іноземцям по трьох основних причин. По-перше, величезний досвід в сфері створення машин і агрегатів і сучасні технології забезпечують європейським фірмам істотне науково-технічне випередження в порівнянні з вітчизняними виробниками за якістю, надійності і довговічності виготовляється обладнання. По-друге, провідні світові фірми володіють досвідом і можливостями для реалізації проектів «під ключ», що істотно знижує транзакційні витрати замовника. І останнє, іноземні машинобудівники в змозі виконати замовлення в кредит, під низькі відсотки з відстрочкою платежу на кілька років, що особливо актуально для українських фірм в умовах дефіциту ліквідності. Вітчизняні машинобудівні підприємства такими можливостями і вільними фінансовими ресурсами під ці цілі, не володіють. Крім того, наявність на вітчизняних підприємствах чорної металургії агрегатів відомих іноземних фірм дозволяє їм без особливих труднощів пройти сертифікацію на відповідність міжнародним стандартам [9]. В таких умовах вітчизняним машинобудівним підприємствам доводиться важко.

Втім, ситуація далеко не критична. Наявний технологічний потенціал ряду підприємств цілком достатній для успішної роботи. Машинобудівні підприємства зараз обирають шлях спеціалізації на виготовленні певних видів обладнання [10]. Вітчизняне машинобудування може скласти ефективну

конкуренцію іноземним підприємствам як за ціною, так і за якістю. Крім того, багато вітчизняних виробників діють на умовах субпідряду у іноземних компаній. Провідні європейські виробники охоче розміщують замовлення на виготовлення певного обладнання (як правило, енерго- і трудомісткого) на українських машинобудівних підприємствах. Що стосується подальших перспектив машинобудування, то вони досить неоднозначні. Для зміни ситуації вітчизняним підприємствам необхідно провести корінну реконструкцію своїх виробничих потужностей. Це дозволить випускати високотехнологічні вироби і в кілька разів збільшити власну продуктивність праці при їх виготовленні [10].

Після фінансової кризи галузі машинобудування характеризуються різним потенціалом розвитку. Так, збільшення обсягів виробництва та конкурентні переваги галузі автомобілебудування залежать від рівня поновлення кредитоспроможності з боку банків, у результаті чого формується переважна частина попиту. Виробництво машин і устаткування потребує масштабної модернізації технічної бази. Перспективним є випуск електричного устаткування, оскільки попит на цю продукцію, незважаючи на зовнішні впливи, зберіг свою тенденцію до зростання.

Суттєвий вплив на процес формування економічного потенціалу здійснюють чинники внутрішнього і зовнішнього середовища підприємства, від яких залежить необхідний рівень потенціалу, його структура, особливості та міра використання тих чи інших складових формування. Умовно всі ці чинники можна поділити на декілька груп:

1. Чинники мікросередовища – формуються на рівні самого підприємства й обумовлені його організаційними, ресурсними характеристиками.

2. Чинники макросередовища – чинники зовнішнього впливу, виникають за межами підприємства (на державному та світовому рівнях). Дана група чинників включає в себе економічні, соціальні, політичні, юридичні умови, що виникають під впливом обмежувальних або стимулюючих заходів з боку державних органів, банків, інвестиційних компаній, політичних сил, громадських організацій тощо.

3. Епізодичні чинники – характеризуються непостійністю, спонтанністю, низьким рівнем прогнозованості; можуть виникати як у внутрішньому, так і у зовнішньому середовищах господарюючого суб'єкта [11, С. 72].

Проведений теоретичний аналіз розвитку економічного потенціалу машинобудівних підприємств дає можливість виокремити основні проблеми та загрози розвитку галузі, виявити сильні сторони та можливості задля розуміння основних проблем нарощення потенціалу машинобудівного комплексу. До слабких сторін, на нашу думку, доцільно віднести наступні:

- низькі якісні характеристики вітчизняної продукції;
- відносна неконкурентоздатність продукції порівняно з продукцією розвинутих країн;
- не популярність продукції вітчизняного машинобудівного комплексу на світових ринках та відсутність світових брендів;
- експорт продукції машинобудування здійснюється переважно в країни, що розвиваються, та країни СНД, що аж ніяк не характеризує їх із позиції якості та надійності;
- недостатня наявність кваліфікованих кадрів, фахівців і робітників.
- недосконалість інвестиційної діяльності на більшості підприємств: незначний рівень впровадження розробок науково-технічного прогресу порівняно з потенційними можливостями у виробництво інноваційної продукції;
- значний рівень зносу основних фондів, значне відставання стану основних фондів від технологічного рівня розвинутих країн;
- міжгалузева незбалансованість виробництва на основі закінченого технологічного циклу;
- використання в роботі застарілих технологічних розробок [6, С.80];

Щодо сильних сторін вітчизняного машинобудівного комплексу то їх доволі небагато, однак поміж них хочемо відзначити наступні:

- наявність доволі дешевої сировинної бази;
- функціонування обмеженої кількості підприємств, що випускають унікальну продукцію;
- запатентоване право на окремі унікальні технології;
- різноманітність асортименту продукції;
- географічне положення, що дозволяє з легкістю працювати як із західними так і східними ринками;

- суттєвий обсяг внутрішнього ринку [12].

Окреслені вище позиції свідчать про існування суттєвих загроз нарощення економічного потенціалу машинобудівного комплексу. До них насамперед можна зарахувати: скорочення зовнішнього попиту на українську продукцію внаслідок змін світової кон'юнктури; активна діяльність ключових конкурентів: Європа, Китай, Південно-Східна Азія, Індія, Японія; зростання цін на продукти та послуги природних монополій; відсутність стабільного фінансування урядових програм за термінами та обсягами; відсутність комплексного підходу з боку держави щодо просування вітчизняної продукції на міжнародному ринку; нестабільність курсів світових валют; проблеми захисту прав інтелектуальної власності, що гальмує винаходи та патентування [13].

Окремо хочемо відзначити загрозу, що виникла доволі недавно та пов'язана із настанням форс-мажорних обставин через окупацію АР Крим та частини Донецької й Луганської областей. Саме в них була сконцентрована лівова частка підприємств машинобудівного комплексу. Відтак, сьогодні Україні може назавжди втратити унікальні підприємства й технології на відновлення яких буде затрачено не один рік.

Поряд із цим в сучасних євроінтеграційних умовах Україна отримує нові можливості, щ в майбутньому може надати суттєвий поштовх у розвитку машинобудівного комплексу, а відтак і підвищення його економічної безпеки. До таких можливостей насамперед відносимо:

- підписання угоди про Асоціацію з Європейським Союзом і як наслідок зростання транспортних потоків, що потребують нових транспортних засобів;
- використання потенціалу галузі з погляду впровадження нових технологій.
- відкриття нових для України ринків із значними доходами (країни ЄС);
- використання можливостей технопарків та великих університетів;
- можливість поживлення внутрішнього ринку України;
- зростання експорту продукції з високою доданою вартістю в європейські країни;
- через визнання вітчизняної продукції машинобудівного комплексу на європейських ринках існує можливість часткового освоєння ринків Азії, Африки та Південної Америки.

Звідси можна зазначити, що сучасному розвитку машинобудівних підприємств притаманний ряд недоліків та загроз, що перешкоджають нарощенню економічного потенціалу галузі. Проте поряд з цим встановлено, що досліджувана галузь має ряд сильних сторін і можливостей, врахування яких за умови обмеження впливу слабких сторін і загроз дає підстави для конкретних стратегій розвитку машинобудівних підприємств [13].

Економічний розвиток машинобудівних підприємств здійснюється за відсутністю належної стабілізаційної політики та чітко визначеної стратегії розвитку, тому виникає нагальна потреба в розробці заходів, що сприятимуть нарощенню економічного потенціалу та зміцненню економічної безпеки машинобудівних підприємств, основною метою яких буде:

- розширення виробництва та оновлення машинобудівної продукції на основі впровадження у виробництво інтенсивних технологій;
- зміцнення матеріально-технічної бази підприємств;
- вдосконалення програми державної підтримки галузі;
- активізація інвестиційної привабливості галузі для залучення вітчизняних та іноземних інвесторів;
- посилення контролю за цінами на енергоносії та інші матеріально-технічні ресурси, а також розв'язання проблеми диспаритету цін, без чого неможливий нормальний розвиток галузі;
- посилення інтеграційних процесів із залученням підприємств по виробництву комплектуючих запчастин та промислово-фінансових груп для виробництва конкурентоспроможної продукції;
- оптимізація галузевої структури;
- активізація інноваційної діяльності підприємств;
- нарощення технологічного та науково-технічного потенціалу галузі;
- відновлення функціонування збанкрутілих та непрацюючих виробництв;
- розробка перспективних програм діяльності машинобудівного комплексу з використанням наукового потенціалу, створенням сучасної інноваційної інфраструктури з виробництва дослідних зразків, зокрема, пристроїв зв'язку та телекомунікаційних технологій [6, С. 81].

Основою підвищення конкурентоспроможності машинобудівної продукції виступають інновації, що створюють конкурентні переваги на внутрішньому та зовнішньому ринках. Проте

інноваційна стратегія розвитку завжди є ризикованою та непередбачуваною. Тому зміцнення економічної безпеки підприємств набуває особливої актуальності та значущості в контексті формування, нарощення та реалізації інноваційного потенціалу галузі.

В умовах зростаючої конкуренції з боку зарубіжних компаній вітчизняні підприємства, перш за все, націлені на збереження цінової конкурентоспроможності. З цією метою впроваджуються програми зниження собівартості виробництва і обмеження використання у виробничому циклі імпортованих матеріалів і комплектуючих [11, С. 37].

Висновки та перспективи подальших досліджень. В обставинах, що склалися в галузі практично відсутній потенціал розвитку. Провідні підприємства розробляють програми розвитку, які передбачають розширення виробничих потужностей, оновлення виробничого обладнання, розвиток наукової бази, підвищення споживчих властивостей випущеної продукції а також тієї що випускається. Слід визнати, що це – єдино можливі шляхи виходу з кризи і переходу до розвитку галузі. Однак реалізація цих програм ускладнена через відсутність належного фінансування, оскільки більшість підприємств здійснюють технологічні інновації переважно за рахунок власних коштів. Таким чином, в даний час всі галузі машинобудування піддаються впливу негативних чинників.

З огляду на проведений аналіз основні проблеми нарощення економічного потенціалу машинобудівних підприємств полягають в наступному: відносна неконкурентоздатність продукції порівняно з продукцією розвинутих країн; не популярність продукції вітчизняного машинобудівного комплексу на світових ринках та відсутність світових брендів; недосконалість інвестиційної діяльності на більшості підприємств: незначний рівень впровадження розробок науково-технічного прогресу порівняно з потенційними можливостями у виробництво інноваційної продукції; значний рівень зносу основних фондів, значне відставання стану основних фондів від технологічного рівня розвинутих країн; використання в роботі застарілих технологічних розробок.

ЛІТЕРАТУРА

1. Штамбург М.В. Особливості економічної безпеки підприємств машинобудівної галузі Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму. 2012. № 1 (5). Том 2. С. 425-432
2. Судакова О.І. Механізм формування економічної безпеки підприємства. Економіка будівництва і міського господарства. Мажівка: Донбаська нац. акад. будівництва і міського господарства, 2010. Т. 3. № 4. С.189-196.
3. Савченко В.Ф. Економічний потенціал України та державний вплив на нього . Економіка та управління національним господарством. URL : http://journals.uran.ua/nvp_chntu/article/view/51337/47101
4. Коваль Л.В. Економічний потенціал підприємства: сутність та структура. URL: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/11340/1/11.pdf>
5. Маслак О.І., Квятковська Л.А, Безручко О.О. Особливості формування економічного потенціалу підприємства в умовах циклічних коливань URL : file:///C:/Users/User/Downloads/ape_2012_9_5.pdf
6. Шабатура Т.С. Проблеми нарощення економічного потенціалу машинобудівних підприємств. Інвестиції: практика та досвід. 2013. № 9. С.77-81.
7. Інтернет-портал Державного комітету статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua
8. Лобач В.В., Корнецька М.І. Сучасний стан машинобудування в Україні. URL: <http://intkonf.org/lobach-vv-kornetska-mi-suchasniy-stan-mashinobuduvannya-v-ukrayini/>
9. Сокотун Г.О. Конкурентоспроможність машинобудівних підприємств України у порівнянні з іноземними. URL <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2404>
10. Чобиток В.И. Оценка уровня конкурентоспособности отечественных машиностроительных предприятий. URL : <http://www.kpi.kharkov.ua/archive>
11. Ареф'єва О.В., Харчук Т.В.. Економічні засади формування потенціалу підприємства: Актуальні проблеми економіки. 2008. №7. С. 71–76.
12. Машиностроение Украины: текущие тенденции. URL: <http://min-prom.ua/print>
13. Вплив торговельної політики на людський розвиток. Оцінка потреб України у галузі сприяння міжнародній торгівлі / Бураковський І., Мовчан В. // Аналітично-дорадчий центр Блакитної стрічки. Регіональне бюро програми розвитку ООН для Європи і країн СНД. Київ, 2011. URL: <http://>

14. Васюк Н.В.. Нарощування потенціалу модернізації підприємств машинобудування. ЕКОНОМІКА: реалії часу. 2012. №2(3). С.34-39
15. Філіппова С.В., Боденчук Л.Б. Основи формування економічного потенціалу виробничого підприємства. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/3424/1.pdf>

REFERENCES

1. Shtamburh M.V. (2012). Osoblyvosti ekonomichnoi bezpeky pidpriemstv mashynobudivnoi haluzi Biuletен Mizhnarodnoho Nobelivskoho ekonomichnoho forumu [Features of economic security of engineering industry Biuletен Mizhnarodnoho Nobelivskoho ekonomichnoho forumu], 1(5). (Vol.2). 2. pp. 425-432 [in Ukrainian].
2. Sudakova O. I. (2010). Mekhanizm formuvannia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva [Mechanism of formation of economic security of the enterprise]. Ekonomika budivnytstva i miskoho hospodarstva. Makiivka: Donbaska nats. akad. budivnytstva i miskoho hospodarstva, (Vol. 3). 4. P. 189-196. [in Ukrainian].
3. Savchenko V.F.. Ekonomichnyi potentsial Ukrainy ta derzhavnyi vplyv na noho [The economic potential of Ukraine and the state influence on it] Ekonomika ta upravlinnia natsionalnym hospodarstvom. Retrieved from: http://journals.uran.ua/nvp_chntu/article/view/51337/47101[in Ukrainian].
4. Koval L.,V. Ekonomichnyi potentsial pidpriemstva: sutnist ta struktura [The economic potential of the enterprise: the essence and structure]. Retrieved from: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/11340/1/11.pdf> [in Ukrainian].
5. Maslak, O.I., Kviatkovska, L.A. , Bezruchko O.O. Osoblyvosti formuvannia ekonomichnoho potentsialu pidpriemstva v umovakh tsyklichnykh kolyvan [Features of formation of economic potential of enterprise in conditions of cyclic fluctuations]. Retrieved from: file:///C:/Users/User/Downloads/ape_2012_9_5.pdf [in Ukrainian].
6. Shabatura ,T.S. (2013). Problemy naroshchennia ekonomichnoho potentsialu mashynobudivnykh pidpriemstv [Problems of building up the economic potential of machine-building enterprises] .Investytsii: praktyka ta dosvid, 9. pp.77-81[in Ukrainian].
7. Internet-portal Derzhavnogo komitetu statystyky Ukrainy.[Internet-portal Derzhavnogo komitetu statystyky Ukrainy].Retrieved from: www.ukrstat.gov.ua [in Ukrainian].
8. Lobach V.V., Kornetska M.I. Suchasnyi stan mashynobuduvannia v Ukraini[Current state of machine building in Ukraine] .Retrieved from: <http://intkonf.org/lobach-vv-kornetska-mi-suchasnyi-stan-mashynobuduvannia-v-ukrayini/> [in Ukrainian].
9. Sokotun H.O. Konkurentospromozhnist mashynobudivnykh pidpriemstv Ukrainy u porivnianni z inozemnymy Ukrainy [Competitiveness of machine-building enterprises of Ukraine in comparison with foreign]. Retrieved from: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2404>[in Ukrainian].
10. Chobitok V.I. Otsenka urovnya konkurentosposobnosti otechestvennykh mashinostroitelnykh predpriyatii [Assessment of the level of competitiveness of domestic machine-building enterprises]. Retrieved from: <http://www.kpi.kharkov.ua/archive> [in Ukrainian].
11. Arefieva O.V., Kharchuk T.V. (2008). Ekonomichni zasady formuvannia potentsialu pidpriemstva[Economic conditions for the formation of the enterprise's potential].Aktualni problemy ekonomiky,7. pp. 71–76. [in Ukrainian].
12. Mashinostroenie Ukrainyi: tekuschie tendentsii[Mechanical engineering in Ukraine: current trends]. Retrieved from: <http://min-prom.ua/print> [in Ukrainian].
13. Burakovskiy I., Movchan V. (2011) .Vplyv torhovelnoi polityky na liudskiy rozvytok. Otsinka potreb Ukrainy u haluzi spriannia mizhnarodnii torhivli [The influence of trade policy on human development. Assessment of Ukraine's needs in the industry to facilitate international trade] . Analychno doradchy tseentr Blakytnoi strichky. Rehionalne biuro prohramy rozvytku OON dlia Yevropy i krain SND. Kyiv: Retrieved from: <http://europandcis.undp.org/home/show>[in Ukrainian].
14. Vasiuk N.V. (2012). Naroshchuvannia potentsialu modernizatsii pidpriemstv mashynobuduvannia [Building the capacity of modernization of engineering enterprises]. ЕКОНОМІКА: реалії часу, 2(3). pp.34-39. [in Ukrainian].
15. Filyppova S.V. Bodenchuk L.B. Osnovy formuvannia ekonomichnoho potentsialu vyrobnychoho pidpriemstva [Basics of forming the economic potential of an industrial enterprise.]. Retrieved from: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/3424/1.pdf> [in Ukrainian].